

Venezuela

demokraatlik **opositsioon**

2017. aasta Sahharovi auhinna laureaat

Alates 1988. aastast on Euroopa Parlamenti Sahharovi mõttevabaduse auhinnaga tunnustanud isikuid ja organisatsioone, kes on võitluses inimõiguste eest erilist silma paistnud.

Venezuela demokraatlik opositsioon

Rahvuskogu (Julio Borges) ja kõik organisatsiooni Foro Penal Venezolano nimekirja kantud poliitvangid, keda esindavad Leopoldo López, Antonio Ledezma, Daniel Ceballos, Yon Goicoechea, Lorent Saleh, Alfredo Ramos ja Andrea González

Viimastel aastatel on Venezuelas kestnud poliitiline kriis. Valitsev erakond on pidevalt piiranud õigusriiki ja põhiseaduslikku korda ning 2017. aasta märtsis kõrvaldas ülemkohus demokraatlikult valitud rahvuskogu seadusandlikult võimult. Rahvuskogu esimees Julio Borges on kokkuvõtlikult iseloomustanud olukorda Venezuelas järgmiste sõnadega: „Venezuelas ei ole tegemist üksnes poliitilise vastasseisuga. See on eluline, eksistentsiaalne, väärtustel põhinev vastasseis.“

Samal ajal on poliitvangide arv kasvanud rohkem kui kuuesajani, nagu ilmneb organisatsiooni Foro Penal Venezolano hiljutisest aruandest. See väljapaistev Venezuela inimõigusorganisatsioon pakub tasuta õigusabi piiratud majanduslike võimalustega inimestele, keda on eeldatavasti meelevaldselt kinni peetud, piinatud või meelevalduste ajal rünnatud. Poliitvangide seas on silmapaistvad opositsiooniliidrid Leopoldo López, Antonio Ledezma, Daniel Ceballos, Yon Goicoechea, Lorent Saleh, Alfredo Ramos ja Andrea González.

Kuigi Venezuela opositsiooniliidrid Leopoldo López määrati juulis pärast rohkem kui kolmeaastast vangistust ajutiselt koduaresti, viidi ta 2017. aasta augustis tagasi vanglasse. Tuntud opositsioonipoliitik ja endine Caracase linnapea Antonio Ledezma on 2015. aastast saadik koduarestis, samal ajal kui teised endised omavalitsusjuhid – Iribarreni omavalitsusjuht Alfredo Ramos ja San Cristobali linnapea Daniel Ceballos – viibivad vangistuses, nagu ka üliõpilasaktivist Lorent Saleh. Poliitvangide seas on ka kaks Hispaania kodanikku: Andrea Gonzalez ja Yon Goicoechea.

Alates aasta algusest on mõrvatud üle 130 ja meelevaldselt vahistatud üle 500 opositsiooni esindaja.

Andrei Sahharov

Andrei Sahharov (1921–1989) oli tunnustatud Nõukogude Liidu füüsik, inimõigustlane, teisitimõtteleja ja reformide nõudja. Ta oli üks Nõukogude Liidu tuumafüüsika rajajaid ja vesinikupommi looja ning sai 32-aastaselt Nõukogude Liidu Teaduste Akadeemia täieõiguslikuks liikmeks. 1950. aastate lõpus hakkasid Sahharovile aga üha enam muret tegema tuumakatsetuste tagajärjed ning tema töö poliitiline ja moraalne mõju. Ta mõistis, et need võivad viia paljude inimeste hukkamiseni. 1960. aastatel sai temast tuumarelvadega võidurelvastumise kritiseerija, mistõttu ta jäeti kõrvale igasugusest ülisalajasest sõjalisest tööst ja ta kaotas senised privileegid.

Sahharov oli 1970. aastal üks Nõukogude Liidu inimõiguste komitee asutajaid ning tema missiooniks kujunes inimõiguste ja poliitiliste kohtuprotsesside ohvrite kaitsmine. 1972. aastal abiellus ta inimõiguste aktivisti Jelena Bonneriga. Hoolimata valitsuse kasvavast survest, ei piirdunud Sahharov pelgalt nõudmisega, et Nõukogude

Liidu dissidendid vabastataks, vaid temast sai üks režiimi julgemaid kritiseerijaid, kes võttis põhiõiguste eest võitlemise endale südameasjaks. Sahharovile 1975. aastal rahupreemia andnud Nobeli komitee nimetas teda inimkonna südametunnistuse hääleks. Tal ei lubatud minna auhinda isiklikult vastu võtma, kuid tema vastupanu ei murdnud ei repressioonid ega ka pagendus.

Sahharov protesteeris avalikult 1979. aastal toimunud Nõukogude Liidu sõjalise sissetungi vastu Afganistanis, misjärel pagendati ta 1980. aastal suletud Gorki linna. Pagenduses elas ta miilitsa range järelevalve all. Sahharovi eluaegse tegevuse tunnustamiseks inimõiguste valdkonnas annab Euroopa Parlament alates 1988. aastast välja temanimelist auhinda. Selle algatuse eestvedaja Jean-François Deniau' sõnul oli Sahharov Euroopa kodanik, kes kehastas sõna- ja mõttevabadust ning otsustas oma südametunnistuse ja veendumuste nimel loobuda kõigist talle pakutud materiaalistest hüvedest ja autasudest.

Sahharovi Auhind

Sahharovi mõttevabaduse auhind, mille esimesed laureaadid olid 1988. aastal Nelson Mandela ja Anatoli Martšenko, on Euroopa Liidu kõrgeim tunnustus inimõiguste kaitsjatele. Sellega tõstetakse esile üksikisikute, ühenduste või organisatsioonide silmapaistvat tegevust mõttevabaduse kaitsel. Auhinna ja sellega seotud võrgustiku abil toetab Euroopa Liit auhinna laureaate, suurendades nende jõudu ja võimalusi oma eesmärkide eest võitlemisel.

Aegade jooksul on Sahharovi auhinna laureaate hulgas olnud teisitimõtlejad, poliitikud, ajakirjanikud, juristid, kodanikuühiskonna aktivistid, kirjanikud, emad ja abikaasad, vähemusrühmade liidrid, terrorismivastane rühm, rahuaktivistid, piinamise vastu võitleja, karikaturist, kauaaegsed meelsusvangid, filmitegija, ÜRO ja isegi hariduse eest võitlev laps. Auhinna abil soovitakse edendada eelkõige sõnavabadust, vähemuste õigusi, rahvusvahelise õiguse järgimist, demokraatia arengut ja õigusriigi põhimõtete rakendamist.

Euroopa Parlament annab Sahharovi auhinna üle Strasbourgis iga aasta lõpul toimuval

pidulikul täiskogu istungil. Sellega kaasneb 50 000 euro suurune rahaline preemia. Kandidaate võivad esitada nii fraktsioonid kui ka parlamendiliikmed, kuid kandidaadil peab olema vähemalt 40 toetushäält. Kandidaadid esitatakse väliskomisjoni, arengukomisjoni ja inimõiguste allkomisjoni ühisel koosolekul ning seejärel valitakse eelnimetatud kahe põhikomisjoni liikmete hääletuse tulemusena välja kolm nominenti. Lõpliku laureaadi või laureaadid valib esimeeste konverents – presidendi juhitud Euroopa Parlamendi organ, mis koosneb kõikide parlamendis esindatud fraktsioonide juhtidest. Seega on laureaate valimine tõeliselt euroopalik protsess.

Laureaadid

- 2017** Venezuela demokraatlik opositsioon
- 2016** Nadia Murad Basee Taha ja Lamiya Aji Bashar
- 2015** Raif Badawi
- 2014** Denis Mukwege
- 2013** Malala Yousafzai
- 2012** Nasrin Sotoudeh ja Jafar Panahi
- 2011** araabia kevade kangelased (Mohamed Bouazizi, Ali Ferzat, Asmaa Mahfouz, Ahmed El Senussi ja Razan Zaitouneh)
- 2010** Guillermo Fariñas
- 2009** ühendus Memorial
- 2008** Hu Jia
- 2007** Salih Mahmoud Mohamed Osman
- 2006** Aljaksandr Milinkevitš
- 2005** Daamid Valges, Hauwa Ibrahim, Piirideta Reporterid
- 2004** Valgevene Ajakirjanike Liit
- 2003** ÜRO peasekretär Kofi Annan ja kogu Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni personal
- 2002** Oswaldo José Payá Sardiñas
- 2001** Izzat Ghazzawi, Nurit Peled-Elhanan ja Dom Zacarias Kamwenho
- 2000** ¡Basta Ya!
- 1999** Xanana Gusmão
- 1998** Ibrahim Rugova
- 1997** Salima Ghezali
- 1996** Wei Jingsheng
- 1995** Leyla Zana
- 1994** Taslima Nasreen
- 1993** Oslobodenje
- 1992** liikumine Las Madres de Plaza de Mayo
- 1991** Adem Demaçi
- 1990** Aung San Suu Kyi
- 1989** Alexander Dubček
- 1988** Nelson Rolihlahla Mandela, Anatoli Martšenko

Andrei Sahharov koos abikaasa Jelena Bonneriga

© Yury Rost

Kaanefoto

© EL 2017 – EP / AP Images / Ariana Cubillos

Print:
ISBN 978-92-846-1897-2
doi:10.2861/616650
QA-06-17-130-ET-C

PDF:
ISBN 978-92-846-1883-5
doi:10.2861/79069
QA-06-17-130-ET-N

europarl.europa.eu/sakharov
#Sahharov